मावास्यायागौ तेन त्रिंशद्वर्षसम्पत्पञ्चदशभिरेव वर्षैः सिध्यति · एवं[1] श्रुतिर्दाक्षायणयज्ञस्य दर्शःसत्रूपतां गमयति । यदुक्तम् नामान्तरत्वात्कर्मान्तरत्वमिति (२) तद्गुणसंयोगादेकस्यापि नामान्तरत्वं भवति यथा क्षत्रियो राजेति धर्मभेदादेकस्यैव नामान्तरम् तथा अत्रापि पयस्यादिगुणान्तरयोगान्नामान्तरत्वान्न कर्मान्तरसाधकम् · गुणा एव फलसाधनत्वेन विधीयन्ते न तु यागाः अतो गुणफलं न कर्मणो भिन्नत्वं सम्पादयति · यथा चाग्निहोत्रऽएव दधिलक्षणगुणान्यत्वेऽपि न कर्मान्तरता तथात्रापि गुणमात्रविकृतौ दर्शपूर्णमासयागावेवैताविति सिद्धम् । चिन्तायाः प्रयोजनम् दाक्षायणयज्ञानुष्ठानपक्षे दर्शःसयोरननुष्ठानम् · अञ्जसा ह वाऽअस्य दर्शःसाभ्यामिष्टं भवतीति (२.४.४.१७) श्रुतिरप्यमुमेवार्थं प्रकाशयति । अथ दर्शःसतः कालक्रमभेदेन हवींष्युपदिशति ·

अग्नीषोमीयः पौर्णमास्याम् ॥४॥ मुख्यायां पौर्णमास्यामुद्धरणादिकर्मापवर्गान्तोऽग्नीषोमीयः एकादशकपालः पुरोडाशो भवति · अथ यत्पूर्वेद्युरग्नीषोमीयेण यजते पौर्णमास्यामिति (२.४.४.७) केवलस्य विधानादग्नेयोपांशुयाजयोर्निवृत्तिः ।

ऐन्द्राग्नोऽमावास्यायाम् ॥५॥ मुख्यायाममावास्यायाम् । अत्राप्येकस्यैव विधानादाग्नेयोपांशुयाजयोर्निवृत्तिः · स वै द्वे पौर्णमास्यौ यजते द्वेऽअमावास्येऽइति (२.४.४.६) द्वयोर्मुख्यामुख्ययोर्यागं विधायाथ यत्पूर्वेद्युरिति (७) विधानादत्र पौर्णमास्यमावास्याशब्दौ मुख्यार्थौ ।

सांनाय्यवत्प्रातः ॥६॥ प्रातः पौर्णमासीप्रतिपदि सांनाय्यवत्कर्म भवति · तथा च तत्राग्नेयः पुरोडाशः दधिपयसी च हविषी इन्द्रश्च देवता एवमपि भवतीत्यर्थः · ऐन्द्रमिति (२.४.४.६) श्रुतेः पाक्षिकस्य महेन्द्रस्य निवृत्तिः । अत्राग्नेयः स्वस्थाने स्थित एव उपांशुयाजस्थाने विदं सांनाय्यममावास्यायामपकृष्य विहितम् अग्नीषोमीयपुरोडाशस्तु पूर्वेद्युरपकृष्ट इत्येषोऽत्र गुणविकारः । ऐन्द्र७

---

१) ? सिद्धातिवदतां२. २) यत्तु नामान्तरत्वादीनि भवत्येकस्यापि नामान्तरम् हस्तः करः पाणिरिति · धर्मान्तरत्वाच्च नामान्यत्वम् ब्राह्मणपरिव्राजकवत् · फलं गुणाश्रयम् गुणान्यत्वेऽपि च न गुणिनोऽन्यता न हि देवदत्तस्योत्साहादिनान्यत्वं भवति · तस्मात्तदेवेदं कर्म गुणविकृतमिति · प्रयोजनम् दर्शःसयोरक्रिया Karka.